

Międzynarodowa konferencja pt. „Prawnonaturalne fundamenty ładu konstytucyjnego”

11.9.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

11 września 2026 r. w Warszawie w ramach obchodów jubileuszu 40-lecia Trybunału Konstytucyjnego odbyła się międzynarodowa konferencja pt. „Prawnonaturalne fundamenty ładu konstytucyjnego”. Wykład wprowadzający wygłosił zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Do uczestników konferencji skierował słowa Prezydent RP Karol Nawrocki:

– 40 lat działalności Trybunału Konstytucyjnego pokazuje, jak wielka odpowiedzialność spoczywa na tej instytucji, której zadaniem jest ochrona nadrzędności konstytucji. Pokazuje też, jak łatwo autorytet może zostać osłabiony. Kiedy prawo ustępuje miejsca bieżącej walce politycznej, tym większy mój sprzeciw budzą działania wymierzone w konstytucyjną pozycję trybunału. Bez względu na to, kto sprawuje władzę, szacunek dla konstytucji, niezawisłość trybunału i wykonywanie jego orzeczeń powinny łączyć wszystkich, którym leżą na sercu siła, bezpieczeństwo i prestiż Polski.

List odczytał Szef Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Zbigniew Bogucki.

W swoim wystąpieniu dr hab. Karol Polejowski przedstawił historyczne źródła idei konstytucyjnej kontroli prawa w Polsce, wskazując na rolę „Solidarności” i środowiska sędziowskiego w walce o niezależność sądów i ograniczenie arbitralności komunistycznej władzy. Przypomniał, że już w latach 1980–1981 formułowano postulat powołania niezależnego Trybunału Konstytucyjnego oraz przekonanie, że ponad prawem stanowionym istnieją prawa człowieka, których państwo nie nadaje, lecz które ma obowiązek respektować.

– Ludzie „Solidarności” nie pisali traktatów o prawie naturalnym. Jednak całym swoim działaniem dawali świadectwo przekonaniu, które stanowi rdzeń tej tradycji: że godność człowieka i jego prawa nie pochodzą z nadania państwa. Że ustawa niezgodna z elementarnym poczuciem sprawiedliwości nie przestaje być bezprawiem tylko dlatego, iż uchwalono ją we właściwej procedurze. Upominając się o Trybunał Konstytucyjny ludzie „Solidarności” upominali się w istocie o to, by prawo stanowione podlegało kontroli

– zaznaczył zastępca prezesa IPN.

Kończąc wystąpienie podkreślił, że jubileusz Trybunału Konstytucyjnego jest także okazją do przypomnienia tych, którzy jeszcze w okresie „Solidarności” upominali się o niezależność sądów, kontrolę konstytucyjności prawa i ograniczenie arbitralności władzy:

– Czterdzieści lat orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego to dorobek, którego fundament położono w latach nadziei, po sierpniu 1980 r. O wszystkich, którzy rozumieli,

że nie ma prawdziwie wolnej Polski bez rządów prawa. Tej odwadze jesteśmy winni pamięć.

W konferencji udział wzięli również dr Sebastian Pilarski – dyrektor Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej oraz prok. Andrzej Pozorski – dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Program konferencji:

Panel I – *Trybunał Konstytucyjny w służbie wolności i praw jednostki? - dyskusja naukowa*

Moderator: Prof. dr hab. Paweł Czubik, sędzia Sądu Najwyższego

Paneliści:

- Prof. dr hab. Maria Gintowt-Jankowicz, sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku; ekspert prawa publicznego
- Prof. dr hab. Genowefa Grabowska, ekspert prawa międzynarodowego i prawa EU
- Prof. dr hab. Anna Łabno, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Akademii Tarnowskiej, ekspert prawa konstytucyjnego
- Dr Sebastian Pilarski, dyrektor Biura Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej
- Dr hab. prof. UW Ryszard Piotrowski, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, ekspert prawa konstytucyjnego

Panel II – *Prawnonaturalne fundamenty ładu konstytucyjnego*

Moderator: prof. UAM dr hab. Justyn Piskorski, LL.M., sędzia Trybunału Konstytucyjnego

Prelegenci:

- James M Black II – Partner w kancelarii Falcon Rappaport & Berkman oraz wiceprezes, skarbnik i przedstawiciel ONZ w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Prawników
- Zlatko M. Knežević, były Prezes Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny; członek Komisji Weneckiej Rady Europy oraz przewodniczący Podkomisji ds. Sądownictwa
- Ks. prof. dr Stefan Mückl, Papieski Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie
- Prof. Ronald J. Rychlak, Uniwersytet Missisipi, Wydział Prawa; doradca prawny Delegacji Stolicy Apostolskiej przy ONZ

Panel III – *Filozoficzne wyzwania współczesnego konstytucjonalizmu*

Moderator: dr Agata Czarnecka, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu

Prelegenci:

- Prof. dr hab. Artur Kotowski, kierownik Katedry Teorii i Filozofii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
- Dr hab. Karol Dobrzeniecki, prof. UMK, kierownik Katedry Teorii Prawa i Państwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Dr hab. Aleksander Stępkowski, prof. UW, kierownik Katedry Socjologii Prawa na Wydziale

Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; sędzia Sądu Najwyższego

- Dr hab. Paweł Sobczyk, profesor uczelni w Instytucie Nauk Prawnych Uniwersytetu Opolskiego; kierownik Zespołu Badawczego Centrum Praw Podstawowych

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/247416,Miedzynarodowa-konferencja-pt-Prawnaturalne-fundamenty-ladu-konstytucyjnego.html>